

РОЗДІЛ 6

**МІСЬКА ДИПЛОМАТІЯ ЛЬВОВА
ЯК ПРИКЛАД ПАРАДИПЛОМАТІЇ
УКРАЇНСЬКИХ МІСТ
У ГЛОБАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ**

Відновлення суверенної української державності 24 серпня 1991 р. дало, вперше з 1921 р., міжнародну суб'єктність українському народові. Водночас відродження незалежності нашої держави дало певну міжнародну суб'єктність і мешканцям окремих її країв та громад, зокрема Львову. Адже відновлення незалежності України відбувалося паралельно з розвитком сучасної глобалізації, яка «обмежує роль національної держави внаслідок прямого виходу на міжнародну арену [інших – Ю. Т.] інститутів»¹. Це сприяло появі у глобальній політиці феномену, який описав Джеймс Розенау: виникненню поряд із «державоцентричним світом» міжнародної системи «поліцентричного світу», у якому «діють різноманітні, відносно рівноправні [між собою – Ю. Т.], [недержавні – Ю. Т.] актори»². Серед яких є й міста, точніше їхні владні інститути (органи місцевого самоврядування, як-от голови громад і їхні представницькі установи), уповноважені представляти й захищати інтереси цих спільнот усередині своєї держави та за її межами, частина з яких навіть здатна провадити свою мікро- або «парадипломатію» і публічну культурну дипломатію, паралельну з офіційною дипломатією своєї держави.

Поняття «парадипломатія» впровадили до наукового обігу Панайотіс Солдатос й Іво Духачек у 1980-х роках, щоб описати прецедент зростання ролі субнаціональних утворень (регіонів і міст)

¹ Бельська Т. Глобалізація як фактор трансформації владно-суспільних відносин. *Публічне управління: теорія та практика*. Харків, 2013. Вип. 1. С. 76.

² Герасимчук Т. Міжнародний порядок XXI століття: основні теоретико-концептуальні підходи. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. Київ, 2016. Вип. 25. С. 342.

у міжнародних відносинах³ за рахунок зменшення аналогічної ролі держав, яка зводиться до участі регіональних органів влади (провінцій, районів, земель, штатів) у забезпеченні власних міжнародних інтересів в обхід власної держави⁴. Відповідно, цей термін («парадипломатія») замінив іншу дефініцію – «мікродипломатії», як опису міжнародної діяльності місцевих органів влади, паралельної зовнішнім відносинам центральних владних структур певної держави⁵.

Розвитку «парадипломатії» і її складової – публічної дипломатії міст і регіонів – у глобальному масштабі сприяло закінчення «холодної війни», яке ініціювало два пов'язані між собою, але не тотожні процеси – глобалізацію та регіоналізацію, що розмивають національні кордони, дозволяючи вихід на міжнародну арену субнаціональних акторів і розширюючи масштаби їхньої міжнародної співпраці. Щобільше, окремі дослідники прямо стверджують, що виникнення та розвиток парадипломатії – це відповідь міст і регіонів на глобалізацію та регіоналізацію⁶. «Адже, – вважає Ольга Богородецька, – розширення міжрегіональних, транскордонних і прикордонних зв'язків громад і регіонів, ініційовані регіоналізацією та глобалізацією, підштовхнули їх співпрацю між собою як суб'єктів парадипломатії (регіонів, об'єднань низових адміністративних одиниць, спілок й міст, окремих населених пунктів тощо)»⁷. Це дало змогу запустити самопідтримуваний процес – ускладнення (за рахунок недержавних міжнародних акторів) міжнародних управлінських структур – глобальних та європейських, який «створює нові умови для субнаціональних акторів», зокрема для «збільшення [їх – Ю. Т.] потужності», «отримання [ними – Ю. Т.] більшого авторитету і впливу в міжнародному співтоваристві», порівняно з

³ Головка І. К. Парадипломатія субнаціональних акторів: потенціал та форми реалізації. *Грані*. 2016. № 139. С. 24.

⁴ Турчин Я., Івасечко О. Особливості співвідношення парадипломатії та сепаратизму в сучасних міжнародних процесах. *Транскордонне співробітництво та спільний європейський простір: теорія, практика і нові можливості: монографія*. Львів; Olsztyn, 2018. С. 24.

⁵ Процюк М. В. Роль публічної дипломатії у сучасних українсько-польських відносинах: дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04 / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2017. С. 39–40.

⁶ Турчин Я., Івасечко О. Особливості співвідношення парадипломатії... С. 13–14.

⁷ Процюк М. В. Роль публічної дипломатії... С. 39–40.

державами, більшу, ніж раніше «можливість реалізувати власні амбіції на міжнародній арені» загалом⁸.

Окрім того, закінчення «холодної війни» дало можливість державам зняти свої обмеження щодо міжнародної діяльності їхніх складових як несuverенних (субнаціональних) акторів, хоча ще в 1980-х роках така діяльність субнаціональних акторів могла «розцінюватися як зазіхання на суверенні права держав, до складу яких вони входять», приклад чого давали творці феномену парадипломатії – Квебек, Фландрія, Країна Басків і Каталонія, які такими засобами прагнули досягнути свого «остаточного ідеалу» – «повної незалежності» від держав, до яких вони належать, що потенційно було небезпечним для цих держав в умовах «холодної війни».

Зазначені суб'єкти парадипломатії мають статус «субнаціонального актора» – географічного утворення всередині держави або на кордоні кількох держав, що має специфічні культурні й історичні особливості та спрямоване на провадження власної політики на міжнародній арені⁹.

Поняття, яке описує їхню діяльність, – «парадипломатія», водночас позначає: 1) «зовнішню політику» субнаціональних акторів, їхні контакти (формальні і неформальні, постійні і тимчасові) з нерівними за статусом іноземними партнерами для досягнення першими визначених цілей на міжнародній арені¹⁰; 2) багатофункційний, багатоформатний політичний інструмент (засіб) їхнього впливу на субнаціональних суб'єктів інших країн, іноземні суверенні держави тощо, просування їхніх міжнародних інтересів та ідентичності¹¹; 3) реалізацію їхніх ініціатив у сфері зовнішніх відносин, іноземної співпраці. При цьому цей термін використовують і в широкому, і у вузькому значенні. Так, у вузькому значенні Штефан Вольф визначає парадипломатію як аполітичні відносини юридичних осіб – субрегіонів держав (провінцій, районів, земель, штатів, регіонів) – як федеративних, так і унітарних¹². Потреби цієї розвідки задоволь-

⁸ Цит. за: Головка І. К. Парадипломатія субнаціональних акторів... С. 24.

⁹ Там само. С. 24–25, 27–28.

¹⁰ Турчин Я., Івасечко О. Особливості співвідношення парадипломатії... С. 12.

¹¹ Головка І. Культурна парадипломатія як складник «м'якої сили» субнаціональних акторів. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. Дніпро, 2019. Т. 39. С. 44–45.

¹² Головка І. К. Парадипломатія субнаціональних акторів... С. 23–25; Турчин Я., Івасечко О. Особливості співвідношення парадипломатії... С. 12–14.

няє ширше визначення парадипломатії, яке дали Теодора Борота й Алі-М. Кутан – різновид міжнародної діяльності субнаціональних одиниць (субрегіональних утворень), як-от провінції, землі, міста, спрямованої на зміцнення та розвиток їхньої транскордонної конкурентоспроможності¹³.

Парадипломатія відзначається такими характеристиками, як позаюрисдикційна політична взаємодія субнаціональних акторів, яка відрізняється своїми політичними цілями від юрисдикції суверенних держав, складовими яких є ці територіальні утворення, і відбувається поза межами «міжнародно прийнятої» політичної, зокрема дипломатичної, практики національних держав¹⁴.

Серед цих характеристик парадипломатії одним із головних її параметрів є юрисдикція (юрисдикційний потенціал, компетенція) її суб'єкта. Адже «відповідає за просування цілей держави в цілому» вона сама, як суверенний політичний суб'єкт, носій політичної волі населення усієї країни, представник за кордоном широкого кола його інтересів, який через це має статус повноправного суб'єкта міжнародного права¹⁵. Тому тільки держава, а не її внутрішні територіальні утворення, володіє дипломатичною владою на міжнародній арені як юридичним повноваженням міжнародного суб'єкта вищого рівня, аніж субнаціональні утворення. Ця юрисдикційна компетенція в дипломатичній сфері є грою «з нульовою сумою» політичних суб'єктів: якщо один із них (субнаціональний актор) здобуває юрисдикційну компетенцію (де-факто чи де-юре), то інший (держава) втрачає її. Тому парадипломатія будь-яких субнаціональних утворень фактично виходить поза межі їхніх повноважень, розширює їх¹⁶, кидаючи виклик міжнародному авторитету держави, порушує її суверенну владу навіть тоді, коли остання не заперечує проти результатів такого розширення, а самі її парадипломатичні заходи не суперечать інтересам центральної влади. Хоча традиційно держави, як унітарні (зокрема – Україна), так і федеративні, більше миряться із розширенням зовнішньої компетенції їхніх міст, аніж регіонів. Оскільки

¹³ Іващенко О. А., Гвоздецький В. Д. Європейський регіоналізм в умовах глобалізаційних викликів. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2011. № 6. С. 52.

¹⁴ Головка І. К. Парадипломатія субнаціональних акторів... С. 23.

¹⁵ Іващенко О. А., Гвоздецький В. Д. Європейський регіоналізм... С. 52.

¹⁶ Головка І. К. Парадипломатія субнаціональних акторів... С. 24–25, 27.

парадипломатія і публічна дипломатія міст формально не кидає виклику юрисдикції та інтересам держави, і навпаки – приносить їй певну (фінансову й іміджеву) користь. Натомість, до парадипломатії своїх (і чужих) регіонів кожна держава ставиться дуже обережно, через страх виникнення сепаратизму та конфлікту всередині країни із зовнішньополітичних питань. Це, наприклад, зумовлює прийнятність для України зовнішньої активності її міст (через інститут міст-побратимів), але, навпаки, дуже обережне її ставлення до відповідних міжнародних заходів органів влади областей і районів*.

Щоб якось запобігти описаним негативним фактичним та юридичним наслідкам для держави, наслідкам спонтанної інтернаціоналізації її регіонів і міст в умовах, коли центральний уряд держави втратив монополію на здійснення прямої співпраці держави з іноземними акторами, центральна влада демократичних держав сама делегує певні зовнішні повноваження на нижчі її рівні – містам і регіонам. Звичайно, за умови, що не передаються на субнаціональний рівень влади такі «традиційні повноваження» національної держави у сфері зовнішньої політики, як-от: оголошення війни, утримання збройних сил, контроль над державними кордонами¹⁷.

Водночас треба наголосити, що держави легше ставляться до публічної дипломатії субнаціональних акторів (через туристичні кампанії, брендинг територіальних утворень за кордоном тощо), ніж їх парадипломатії, не обмежують її, оскільки перша не перевищує «юрисдикційний потенціал» її політичного суб'єкта (він не має достатньої юрисдикції) у цій сфері, здійснюється у межах їх території й об'єкт цієї діяльності перебуває у межах її (держави) юрисдикції, на відміну від парадипломатії. Аналогічно, держави позитивніше ставляться до парадипломатії міст, аніж регіонів, оскільки перша

* Врешті-решт доцільність такого обережного ставлення офіційного Києва до парадипломатії областей підтвердили події в АР Крим наприкінці Революції Гідності 2013–2014 рр. та після неї – в Донецькій і Луганській обл. у 2014 р. – на початку Антитерористичної операції на Сході країни, під час якої маніпуляції Росії з регіональними органами влади чи їхніми окремими представниками (або їх квазізамінниками) стали одним із «фігових листків», яким Володимир Путін обґрунтовував початок гібридної агресії Росії в Україні у 2014 р. і дипломатично прикривав її перед міжнародною громадськістю, яка на той час мала мінімальні уявлення про нашу країну.

¹⁷ Турчин Я., Івасечко О. Особливості співвідношення парадипломатії... С. 19–20.

менше загрожує їхнім повноваженням, суверенітету і територіальній цілісності, ніж друга¹⁸.

Мета парадипломатії – розвиток транскордонних регіональних зв'язків її суб'єктів (міст і регіонів) у довготерміновій перспективі, їхній економічний, культурний, технологічний розвиток. Ця мета конкретизується в цілях («передумовах», «шарах») парадипломатичної діяльності, які в різних теоретиків відрізняються термінологічно, але змістовно ідентичні. Так, передумовами парадипломатичної діяльності субнаціонального актора, за І. Духачеком, є політика, економіка, культура й екологія¹⁹. Франсиско Алдекоа і Майкл Кітінг розрізняють три категорії парадипломатичних цілей: економічні, політичні та культурні. Тоді як Андре Лекур виокремлює три «шари» парадипломатії: економічний, співпраці (культурної, технічної, освітньої тощо), політичних міркувань, які можуть об'єднуватися між собою. Це дає змогу говорити про конкретизацію мети парадипломатії громад і регіонів у таких цілях: першочергових – політичних, економічних та культурних; другорядних – екологічних, технічних, освітніх тощо. Серед них досягнення економічних цілей («шару» в термінології А. Лекура) зводиться до залучення іноземного капіталу субнаціональним актором і не переплітається з досягненням будь-яких політичних або культурних. Культурні цілі субнаціонального актора, за Ф. Алдекоа і М. Кітінгом, охоплюють збереження його культури, її міжнародну проєкцію, встановлення ним культурних зв'язків з іншими країнами або їхніми регіонами. Щобільше, нерідко саме відчуття відокремленості певної регіональної спільноти від центральної влади її держави часто формує у неї мотив до здійснення парадипломатії. Тому частина її дослідників присвячує увагу культурним, ідентифікаційним, психологічним або історичним аспектам виникнення і функціонування цього багаточинникового явища. Подібно, досягнення політичних цілей субнаціонального актора пов'язане з міркуваннями населення громади, регіону щодо їхньої ідентичності, яка відрізняється від тієї, яку формує національна держава, щобільше, із прагненнями до здобуття політичної незалежності від своєї держави цим субнаціональним актором²⁰. Аналогічно І. Духачек вважає, що політичні

¹⁸ Головка І. К. Парадипломатія субнаціональних акторів... С. 25.

¹⁹ Турчин Я., Івасечко О. Особливості співвідношення парадипломатії... С. 12–14.

²⁰ Головка І. К. Культурна парадипломатія як складник... С. 44–45.

підстави ініціювання й розвитку парадипломатії можуть мати сепаратистський підтекст, а не лише мета залучення уваги міжнародного суспільства до життя регіону певної держави²¹.

Ное Пріето поєднує вказані цілі та засоби парадипломатії у двох її вимірах: інструментальному та символічному. Перший – відповідає за досягнення таких цілей субнаціонального актора: залучення іноземних інвестицій, його просування за кордоном і доступ його представників (посадовців й органів влади) до участі в багатосторонніх міжнародних форумах; другий – за досягнення культурних та політичних цілей суб'єкта парадипломатії на міжнародному рівні. Втім, подвійний вимір культурної діяльності (економічний та символічний) робить культурну парадипломатію і інструментальною, і символічною²².

Давід Крикманс узагальнює «весь спектр дипломатичних інструментів» субнаціональних акторів за аналогією з аналогічним інструментарієм держави: а) *Ius legationis* – політичне представництво за кордоном; б) *Ius tractandi* – право укладення договорів; в) право укладення інших формалізованих угод: (політичних) декларацій «Про наміри» та/або угод «Про співпрацю», «Про партнерство» і культурних та транснаціональних контрактів; г) можливості розвитку містом чи регіоном власних програм міжнародної допомоги й обміну ноу-хау в межах: програм – дво- і багатосторонніх, транскордонної співпраці, створення та розвитку громадянського суспільства в регіоні й інших регіонах/країнах; ґ) інші форми участі субнаціональних акторів у багатосторонніх структурах та організаціях, як-от: спостереження та участь у (технічних) комітетах, створення проектів багатосторонніх організацій або участь у них, набуття в них статусу асоційованого члена; д) участь в інших формальних чи неформальних мережах субнаціональних акторів; е) розробка публічної дипломатії міста чи регіону на національному і міжнародному рівнях²³.

Отже, інструментарій парадипломатії суттєво не відрізняється від засобів провадження класичної дипломатії²⁴. Втім, інструменти

²¹ Турчин Я., Івасечко О. Особливості співвідношення парадипломатії... С. 13–14.

²² Головка І. К. Культурна парадипломатія як складник... С. 46.

²³ Головка І. К. Парадипломатія субнаціональних акторів... С. 26–27.

²⁴ Турчин Я., Івасечко О. Особливості співвідношення парадипломатії... С. 13–14.

парадипломатії (наприклад, парадипломатичні представництва) можуть бути неефективними для досягнення окремих (політичних) цілей її учасників, а також у випадку неточного визначення політичних цілей субнаціональних акторів на глобальній арені й дисбалансу розвитку політичних структур, які її здійснюють та зазначених цілей. Застосування інструментарію парадипломатії може бути неефективним, і навіть шкідливим, за умови відсутності «істотного досвіду представництва на світовій арені» у відповідного субнаціонального актора.

Також держави обмежують використання першого із вказаних інструментів дипломатії субнаціональними акторами – їх псевдопосольств. Вони не мають привілеїв, які міжнародна спільнота надає «повноправним, визнаним» посольствам інших держав; приймаюча псевдопосольство суверенна держава попередньо визнає певний ступінь легітимності псевдопосольства міста чи регіону на своїй території до того, як воно зможе реалізувати певні дії від імені відповідного субнаціонального актора. Лише за таких умов субнаціональні актори використовують псевдопосольства для проведення парадипломатичних заходів. І навпаки, на фоні обмеженості ролі офіційних представництв регіонів та міст за кордоном їх власної держави особливу роль для досягнення цілей субнаціональних акторів відіграють формальні й неформальні «мережі однодумців» (європейські чи глобальні), створені субнаціональними акторами²⁵.

Основними формами парадипломатії міст і регіонів є їхня інтернаціоналізація, транснаціоналізація та транскордонна співпраця. Так, інтернаціоналізація зводиться до взаємодії влади регіонів з урядами іноземних країн і міжнародними наднаціональними організаціями. Транснаціоналізація – це співпраця регіонів із транснаціональними інститутами (міжнародними неурядовими організаціями, асоціаціями та/чи корпораціями). Транскордонна співпраця – це інституціоналізована співпраця субнаціональних (регіональних чи місцевих) влад та суспільних акторів двох і більше держав, які перебувають по різні сторони одного (спільного) державного кордону²⁶.

²⁵ Головка І. К. Парадипломатія субнаціональних акторів... С. 23–24, 26–27.

²⁶ Мостова Д. Парадипломатія як складник публічної дипломатії: теоретичний аспект. *Теорія та практика публічного управління та адміністрування у XXI сторіччі: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю здобувачів вищої освіти та молодих вчених (Київ, 22 листопада 2019 р.)*. Київ, 2019. С. 184.

У контексті цього дослідження у спектрі парадипломатії (і публічної дипломатії) субнаціональних акторів нас цікавить винятково дипломатія міст у глобальній політиці, яка ще визначається як «дипломатія міст» або «мікродипломатія» (за І. Духачеком). Однак, якщо до інших субнаціональних акторів останній термін уже не застосовують, як уже було зазначено, у випадку міст «мікродипломатія» досі позначає специфічний різновид їхньої парадипломатії.

Можливості для глобальної активності міст, зокрема і українських, зі Львовом охопно, відкрили пришвидшення урбанізації населення Землі, що збільшила глобальну роль міст, порівняно із селами, і сучасна глобалізація, завдяки якій із 1970-х років деякі міста глобального значення мають більший вплив у світі, ніж будь-коли раніше²⁷, і порівняно з державами (власними й іноземними), і порівняно з іншими містами планети. Це створило можливості для активізації міжнародної діяльності органів влади великих «світових» або «глобальних» міст (global/world cities), у яких, за Пітером Холлом, «здійснюється непропорційно велика частина найбільш важливих справ в світі»²⁸. У наступні десятиліття компетенція більшості міст у закордонних справах значно розширилася завдяки збільшенню економічної конкурентоспроможності міст, порівняно з державами у глобальному масштабі й успішному розвитку та глобальному поширенню інформаційно-комунікаційних технологій²⁹, які дали змогу субнаціональним акторам встановлювати парадипломатичні зв'язки безпосередньо, оминаючи офіційні канали комунікації держав.

Аналізуючи мікродипломатію Львова на основі описаних характеристик і типологій парадипломатії, можна відзначити, що вона повністю відповідає опису цього явища й охоплює всі три його форми: інтернаціоналізацію, транснаціоналізацію і транскордонну співпрацю. Із них присутність та активність Львова у глобальній політиці втілюють інтернаціоналізація і транснаціоналізація, тоді як транскордонна співпраця обмежується переважно меншим

²⁷ Головка І. Культурна парадипломатія як складник «м'якої сили»... С. 44.

²⁸ Цит. за: Головка І. К. Дипломатія міст як складова функціонування сучасної міжнародної системи. *Сучасний політичний стан в Україні та розвиток статистики й обліку в умовах глобалізації, загострення енергетичних проблем: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 16–17 квітня 2018 р.)*. Дніпро, 2018. С. 67–68.

²⁹ Там само. С. 67.

масштабом міжнародної діяльності міста – локальним, регіональним у межах його співпраці з Польщею, її прикордонними воєводствами і громадами із західного боку українсько-польського кордону. Останній аспект парадипломатії Львова, де-юре, виник після Другої світової війни, у 1956 р., у межах співпраці «міст-побратимів» УРСР із Польщею і їхніх органів влади, а фактично активізувався після відновлення суверенної державності України в 1991 р. і, особливо, після наміру України інтегруватися з ЄС³⁰. З огляду на практичну важливість та інтенсивність контактів Львова і його міст-побратимів із Польщі, ця тематика також активно висвітлюється в медіа та науковому дискурсі. Попередні дві форми парадипломатії Львова (інтернаціоналізація, транснаціоналізація) найактивніше розвиваються настільки, наскільки вони перетинаються з його транскордонною співпрацею з польськими громадами і воєводствами, яка переростає у його взаємодію з центральною владою Польщі, інших членів ЄС та органів і установ європейських співтовариств загалом (інтернаціоналізація), а також настільки, наскільки співпраця Львова, його посадовців і органів влади з польськими компаніями, громадськими організаціями та мережами активістів й асоціаціями громад переростає в аналогічну співпрацю ширшого, європейського, масштабу в межах транснаціоналізації. Це не менш активно зараз досліджують українські науковці в межах розвитку національної школи досліджень європейської інтеграції.

Натомість феномени інтернаціоналізації і транснаціоналізації мікродипломатії Львова у глобальному масштабі переважно залишаються поза увагою науковців, хоча ні законодавство України такі процеси не обмежує та не забороняє, і фактаж з цієї тематики систематизований на онлайн-порталі Львівської міської ради – «Львів міжнародний». Тому обмеженість подібних досліджень швидше можна пояснити широтою досліджуваної проблематики, ніж відсутністю даних.

Аналіз даних порталу «Львів міжнародний» засвідчує, що інтернаціоналізація діяльності міста в масштабі планети охоплює як його стосунки із державами, так і глобальними міжурядовими організаціями. Так, у першому напрямі влада Львова співпрацює із

³⁰ Bogorodetska O. Peculiarities of Polish-Ukrainian Partner Cities' Cooperation in the Context of Poland's Public Diplomacy. *Politeja*. 2021. No 5 (74). P. 166, 168, 173–174.

12-ма державами (не рахуючи європейських): 4-ма американськими (США³¹, Канадою³², Аргентиною³³, Бразилією³⁴), 6-ма азійськими (Індонезією³⁵, В'єтнамом³⁶, Пакистаном³⁷, Ізраїлем³⁸, Казахстаном³⁹, Кореєю⁴⁰),

³¹ Посолка США в Україні Бріджит Брінк відкрила у Львові Американський дім. *Львівська міська рада*. 2022. 8 грудня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/294407-posolka-ssha-v-ukraini-bridzhyt-brink-vidkryla-u-lvovi-amerykanskyi-dim> (дата звернення: 31.07.2023).

³² Канада долучиться до створення реабілітаційного центру «Незламні». *Львівська міська рада*. 2022. 27 червня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/292040-kanada-doluchytsia-do-stvorennia-reabilitatsiinoho-tsentru-nezlamni> (дата звернення: 31.07.2023).

³³ Посол Аргентини запросила мера Львова на фотовиставку «Аргентина очима жінок-мисткинь». *Львівська міська рада*. 2020. 30 грудня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/283446-posol-arhentyuny-zaprosyla-mera-lvova-na-fotovystavku-arhentyuna-ochyma-zhinok-mystkyn> (дата звернення: 31.07.2023).

³⁴ Мер Львова обговорив можливості для співпраці з послом Бразилії в Україні. *Львівська міська рада*. 2021. 22 червня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/286367-mer-lvova-obhovoryv-mozhlyvosti-dlia-spivpratsi-z-poslom-brazylii-v-ukraini> (дата звернення: 31.07.2023).

³⁵ У Львові запрацює консульство Індонезії. *Львівська міська рада*. 2021. 22 липня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/286932-u-lvovi-zapratsiuie-konsulstvo-indonezii> (дата звернення: 31.07.2023).

³⁶ Григор'єва С. Львів обмінється досвідом із В'єтнамом в напрямках реабілітації та протезування. *Львівська міська рада*. 2022. 3 вересня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/292974-lviv-obminiaetsia-dosvidom-iz-vietnamom-v-sferakh-reabilitatsii-ta-rotezuvannia> (дата звернення: 31.07.2023).

³⁷ Козак Н. Мер обговорив із послом Пакистану в Україні можливості розширення співпраці, а також вшанування пам'яті уродженця Львова Мухаммада Асада. *Львівська міська рада*. 2021. 1 липня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/286592-mer-obhovoryv-iz-poslom-pakystanu-v-ukraini-mozhlyvosti-rozshyrennia-spivpratsi-a-takozh-vshanuvannia-pamiatyurodzhentsia-lvova-mukhammadasada> (дата звернення: 31.07.2023).

³⁸ Мер Львова обговорив із послом Ізраїлю нові вектори для співпраці. *Львівська міська рада*. 2021. 8 жовтня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/288504-mer-lvova-obhovoryv-iz-poslom-izrailiu-novi-vektory-dlia-spivpratsi> (дата звернення: 31.07.2023).

³⁹ Григор'єва С. Львів та казахське місто Актау може з'єднати прямий авіарейс. *Львівська міська рада*. 2021. 28 травня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/285927-lviv-ta-kazakhske-misto-aktau-mozhe-ziednaty-priamyi-aviareis> (дата звернення: 31.07.2023).

⁴⁰ Корпорація SAMSUNG офіційно оголосила про свої наміри працювати у Львові. *Львівська міська рада*. 2023. 14 липня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/297499-korporatsiia-samsung-ofitsiino-oholosyla-pro-svoi-namiry-pratsiuvaty-u-lvovi> (дата звернення: 31.07.2023).

африканською (Замбією⁴¹) і з Океанії (Австралією⁴²), охоплюючи всю планету – як держави «глобальної Півночі», так і «глобального Півдня», як «Заходу», так і «Сходу». Хоча при цьому привертає увагу: 1) мала кількість держав із-поза меж Європи, з якими співпрацює влада Львова, буквально її малий «глобальний масштаб»; 2) домінування в цьому короткому переліку держав, які переважно належать до двох географічних категорій, що збігаються – «Глобальної Півночі» та «Заходу», що можна спробувати пояснити формуванням цих двосторонніх стосунків (Львова і його партнерів) впливом історичних та бізнес-чинників. На другому напрямі (інтернаціональної) співпраці Львова безумовно домінують (6 із 8) над іншими міжнародними структурами організації, які належать до системи ООН (Фонд ООН у галузі народонаселення, ПР ООН⁴³, UNFPA⁴⁴, ЮНІСЕФ, представництво ООН в Україні⁴⁵, Агенція ООН у справах біженців⁴⁶), і лише після них, із величезним розривом у масштабах, – співпраця влади Львова з міжнародними форумами, створеними *ad hoc*, для вирішення проблем України, породжених наслідками російсько-української

⁴¹ Демчина М. До Львова завітали очільник Фонду Brentхерста та політичні лідери африканських держав. *Львівська міська рада*. 2022. 17 вересня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/293195-do-lvova-zavitaly-ochilnyk-fondu-brentkhersta-ta-politychni-lidery-afrykanskykh-derzhav> (дата звернення: 31.07.2023).

⁴² Мер Львова презентував послу Австралії ініціативу «Незламні». *Львівська міська рада*. 2022. 30 серпня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/292910-mer-lvova-prezentuvav-poslu-avstralii-initsiatyvu-nezlamni> (дата звернення: 31.07.2023).

⁴³ Мер Львова Андрій Садовий зустрівся з Манал Фоуані. *Львівська міська рада*. 2022. 8 квітня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/291122-mer-lvova-andrii-sadovyi-zustrivsia-z-manal-fouani> (дата звернення: 31.07.2023).

⁴⁴ Яремко А. У Львові обговорили нові можливості співпраці із Фондом ООН у галузі народонаселення. *Львівська міська рада*. 2022. 7 жовтня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/293508-u-lvovi-obhovoryly-novi-mozhlyvosti-spivpratsi-iz-fondom-onn-u-haluzi-narodonaselenia> (дата звернення: 31.07.2023).

⁴⁵ Андрій Садовий запропонував ЮНІСЕФ відкрити офіс у Львові. *Львівська міська рада*. 2021. 3 вересня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/287763-andrii-sadovyi-zaproponuvav-yunisef-vidkryty-ofis-u-lvovi> (дата звернення: 31.07.2023).

⁴⁶ Львів закликає міжнародні організації допомогти в будівництві житла для вимушено переміщених українців. *Львівська міська рада*. 2022. 11 квітня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/291146-lviv-zaklykaie-mizhnarodni-organizatsii-dopomohty-v-budivnytstvi-zhytla-dlia-vymushenopremishchenykh-ukraintsviv> (дата звернення: 31.07.2023).

війни (конференції з питань відновлення України⁴⁷ і генпрокурорів різних країн світу United for Justice («Об'єднані заради справедливості»⁴⁸)). При цьому привертає увагу те, що у випадку взаємодії з усіма цими міжурядовими організаціями й форумами, Львів виступає реципієнтом (об'єктом) отримання їхньої матеріальної допомоги та консультацій, а не їхнім суб'єктом (донором), що нетипово для міст, залучених до глобальної політики. Це може свідчити про слабкість матеріальної основи активності Львова у глобальній міжнародній політиці, економічної основи його публічної дипломатії та парадипломатії.

Транснаціоналізацію Львова засвідчує його співпраця з такими транснаціональними інститутами – глобальними чи з-поза меж Європи: міжнародними неурядовими організаціями, асоціаціями (переважно міст-партнерів) і корпораціями. З них перший напрям діяльності міста представлений лише дев'ятьма організаціями (міжнародний саміт міст «Bloomberg CityLab»⁴⁹, Бізнес-форум ЄБРР⁵⁰, Міжнародний республіканський інститут⁵¹, ГО «Міжнародне товариство українсько-турецької дружби»⁵², ізрайльська – «One Heart»,

⁴⁷ Мер Львова поділився підсумками конференції з питань відновлення України. *Львівська міська рада*. 2022. 05 липня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/292142-mer-lvova-podilyvsia-pidsumkamy-konferentsii-z-rytan-vidnovlennia-ukrainy> (дата звернення: 31.07.2023).

⁴⁸ Демчина М. «Символічно, що конференція про міжнародний трибунал для росіян триває у Львові», – Андрій Садовий. *Львівська міська рада*. 2023. 4 березня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/295515-symvolichno-shcho-konferentsiia-pro-mizhnarodnyi-trybunal-dlia-rosiian-prokhodyt-u-lvovi-andrii-sadovyi> (дата звернення: 31.07.2023).

⁴⁹ Мер Львова став спікером на міжнародному саміті міст Bloomberg CityLab. *Львівська міська рада*. 2022. 11 жовтня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/293546-mer-lvova-stav-spikerom-na-mizhnarodnomu-samitimi-mist-bloomberg-citylab> (дата звернення: 31.07.2023).

⁵⁰ Мер Львова виступив на Бізнес-форумі ЄБРР-2022, що відбувається у Марокко. *Львівська міська рада*. 2022. 10 травня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/291499-mer-lvova-vystupyv-na-biznes-formi-yebrr-2022-shcho-vidbuvaietsia-u-marokko> (дата звернення: 31.07.2023).

⁵¹ Львів посилить співпрацю з Міжнародним республіканським інститутом. *Львівська міська рада*. 2022. 29 листопада. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/294264-lviv-posylt-spivpratsiu-z-mizhnarodnym-respublikanskym-instytutom> (дата звернення: 31.07.2023).

⁵² Львів поглиблюватиме співпрацю з Туреччиною в сфері бізнесу та інвестицій. *Львівська міська рада*. 2022. 3 лютого. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/290341-lviv-pohlybliuvatyime-spivpratsiu-z-turechchynoiu-v-sferi-biznesu-ta-investytsii> (дата звернення: 31.07.2023).

американські – ACCION International⁵³, Jamestown Foundation⁵⁴, Американський єврейський конгрес⁵⁵, африканська – «Brenthrust»⁵⁶), з яких лише дві мають бізнес-профіль, а сім є міжнародними громадськими організаціями (аналітичними, лобістськими, правозахисними, благодійними і спеціалізованими на публічній дипломатії). Більшість із яких (8 із 9) представляють, як і в попередньому випадку, «Глобальну Північ» та Захід. Це засвідчує чітку геополітичну й гео економічну орієнтацію Львова у глобальній політиці, як і вектор прикладення його зусиль у сфері публічної дипломатії та парадипломатії.

Обмеженість контактів влади Львова із глобальним бізнесом відчувається у межах міської парадипломатії в останні роки (лише 8 контактів із компаніями: турецькими – «Elmaslar Imalat Tibbi Cihaz»⁵⁷, Onur Group, «Turkish Airlines», «Ефе бетон»⁵⁸, американською – «Solve.Care»⁵⁹, корейськими – «Samsung»⁶⁰, «Wolfensohn

⁵³ До Львова приїхала американська бізнесменка Діана Тейлор. *Львівська міська рада*. 2023. 20 червня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/297107-do-lvova-priykhala-amerykanska-biznesmenka-diana-teilor> (дата звернення: 31.07.2023).

⁵⁴ Американський політолог Януш Бугайський відвідав Львів. *Львівська міська рада*. 2023. 12 травня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/296476-amerykanskyi-politolo-h-yanush-bugaiksyi-vidvidav-lviv> (дата звернення: 31.07.2023).

⁵⁵ «Кожен українець має вміти поводитись зі зброєю», – Андрій Садовий у розмові з головою Американського єврейського конгресу. *Львівська міська рада*. 2022. 7 лютого. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/290380-kozhen-ukrainets-maie-vmity-povodytys-zi-zbroieiu-andrii-sadovyi-u-rozmovi-z-holovo-iu-amerykansko-h-ievreiskoho-konhresu> (дата звернення: 31.07.2023).

⁵⁶ Демчина М. До Львова завітали очільник Фонду Бренхтерста...

⁵⁷ Демчина М. Львів розвиватиме співпрацю з турецькою медичною компанією «Elmaslar Imalat Tibbi Cihaziar». *Львівська міська рада*. 2021. 18 березня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/284668-lviv-rozvyvaytyme-spi-vpratsiu-z-turetskoiu-medychnoi-u-kompaniie-iu-elmaslar-imaiat-tibbi-sihaziar> (дата звернення: 31.07.2023).

⁵⁸ Львів поглиблюватиме співпрацю з Туреччиною...

⁵⁹ Львів налагоджуватиме медичну співпрацю із провідними американськими університетами. *Львівська міська рада*. 2023. 31 травня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/296795-lviv-nalahodzhuvatyme-medychnu-spi-vpratsiu-iz-providnymu-amerykanskyim-universytetamy> (дата звернення: 31.07.2023).

⁶⁰ Корпорація SAMSUNG офіційно оголосила про свої наміри...

Fund Management»⁶¹, саудівською – «Flynas»⁶²), з яких практичні й наймасштабніші стосуються бізнесу Туреччини, що поділяє і європейський, і глобальний статус, на фоні декларативності й обмеженості інших бізнес-контактів посадовців Львова із глобальним бізнесом. Це дає змогу стверджувати про слабкість бізнес-аспекту глобальної парадипломатії і публічної дипломатії міста загалом, і про складність досягнення ним своїх економічних цілей (отримання інвестицій та технологій ззовні) зокрема. При цьому географічний розподіл бізнес-контактів влади Львова вкотре підтверджує чітку орієнтацію міста на інтеграцію із «Глобальною Північчю» та Заходом у бізнес-сфері або ж із бізнесом інших країн, пов'язаних із Заходом, на шкоду контактам із бізнесом і ринками решти регіонів планети.

Зважаючи на розрізнення явищ парадипломатії та публічної дипломатії міст (юрисдикційна чи позаюрисдикційна міжнародна діяльність, у межах території своєї держави чи поза нею), можна констатувати, що розглянуті дані про присутність Львова у глобальному просторі з медіапроекту «Львів міжнародний» за 2021–2023 рр. засвідчують перевагу глобальної публічної дипломатії міста над його парадипломатією у глобальній політиці, з огляду на те, що більшість розглянутих міжнародних заходів влада міста провела в Україні, навіть у самому Львові. Це в аналізований період можна пояснити дією непереборних зовнішніх обставин, які обмежували діяльність посадовців і органів влади львівської громади за кордоном, а саме: дією режиму карантину в умовах пандемії Covid-19, а після її завершення – початком дії режиму воєнного стану в Україні з 24 лютого 2022 р. Хоча аналіз активності Львова на глобальній арені до початку пандемії (1991–2020) на основі інших держав може засвідчити й інший вимір дипломатичної діяльності Львова як міста – суб'єкта глобальної політики і, очевидно, покаже вплив інших чинників (зокрема фінансових) на його міжнародну діяльність.

При цьому привертає увагу те, що партнери влади Львова в межах її зусиль із транснаціоналізації та інтернаціоналізації його міжнародної політики переважно не збігаються, окрім кількох випадків

⁶¹ До Львова приїхала американська бізнесменка...

⁶² Григор'єва С. До львівського аеропорту прилетів перший літак із Саудівської Аравії. *Львівська міська рада*. 2021. 3 липня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/286634-do-lvivskoho-aeroportu-pryletiv-pershylitak-iz-saudivskoi-aravii> (дата звернення: 31.07.2023).

(США, Канада, Ізраїль, Туреччина). В інших випадках ідеться про те, що держави і недержавні актори, з якими взаємодіє Львів у межах цих дипломатичних заходів, не збігаються. При цьому в межах транснаціоналізації та інтернаціоналізації парадипломатії міста його органи влади переважно взаємодіють із державами і недержавними акторами, які окреслюються поняттями «Захід», «Глобальна Північ» або ж тими державами (В'єтнам, Пакистан) чи недержавними учасниками глобальної політики (Англіканська Церква Південно-Африканської Республіки, опозиційні лідери африканських країн, бізнес Саудівської Аравії, Туреччини, Південної Кореї і Японії), які так чи так орієнтуються на держави Заходу у своїх інтересах, діях, цінностях, установках тощо. І, навпаки, наявний факт того, що культурні чи бізнес-інтереси Львова в незахідних країнах («глобального Півдня» – Бразилії, Аргентини, Саудівської Аравії, Пакистану тощо) в межах його парадипломатії/публічної дипломатії переважно маніфестувалися до 24 лютого 2022 р. – до початку повномасштабної російсько-української війни, а після цієї дати не фіксуються в повідомленнях профільного порталу «Львів міжнародний». Це дає змогу припустити, що на відповідний напрям реалізації заходів інтернаціональної і транснаціональної дипломатії Львова впливають вагомні зовнішні чинники, не пов'язані із зусиллями самого міста, зокрема ризики ведення економічної, культурної чи наукової активності інших держав в Україні під час війни, а також стосунки цих держав із Росією (та її союзником – Китаєм). Хоча цими негативними чинниками складнощі ведення парадипломатії Львова у країнах «Глобального Півдня» можуть не обмежуватися.

На цьому тлі аналіз інструментального та символічного вимірів глобальної пара- і публічної дипломатії Львова за останні роки засвідчує численні наміри його посадовців та органів влади досягнути відповідних дипломатичних цілей, при неоднозначності їхнього досягнення. Так, влада львівської громади намагалася досягнути всіх її інструментальних цілей на міжнародній арені через: 1) спроби залучення іноземних інвестицій; 2) просування Львова за кордоном; 3) участь його представників у багатосторонніх міжнародних форумах, а також прагнення до символічних цілей – забезпечити культурне та політичне просування Львова на глобальній арені. Щоправда, аналіз успішності цих заходів засвідчує обмеженість результатів міста у здійсненні цих заходів на глобальній арені, порівняно з тими, які відбулися на європейській арені в межах транскордонної співпраці як

з Польщею, так і з ЄС загалом. Зокрема, спроби пошуку міст-інвесторів із-поза меж Європи стосувалися чотирьох держав Заходу або інших, пов'язаних із ним (Японії⁶³, Туреччини⁶⁴, США⁶⁵, Південної Кореї⁶⁶). Натомість вектор культурної й економічної парадипломатії Львова був, парадоксально, цілком протилежним і стосувався «Глобального Півдня» і Сходу, а не держав Заходу (конференції в Ченду, КНР, Бююкчекмедже, Туреччина, Балі, Індонезія⁶⁷). Хоча участь представників Львова в багатосторонніх заходах засвідчує більшу збалансованість їхніх зусиль – Європа, Америка й Африка, Азія, США, Швейцарія і Марокко, Китай (регіональний форум у Ченду, КНР у 2019 р., міжнародний саміт міст Bloomberg CityLab 2022⁶⁸, конференція з питань відновлення України⁶⁹, Бізнес-форум ЄБРР-2022 «Відповідь на виклики у турбулентному світі»⁷⁰). Втім, ми не можемо оцінити, чи досягнення відносної географічної збалансованості заходів глобальної публічної дипломатії Львова було наслідком їх свідомих зусиль чи рішень організаторів цих багатосторонніх форумів. Що цікаво, вектор культурної дипломатії Львова, який відображав його суб'єктність на глобальній культурній карті, був спрямований саме на Китай (участь львівських мистців у виставці скульптурних робіт

⁶³ Щепанська М. Японські інвестиції у розвиток технопарку та партнерські стосунки з м. Кобе: про що говорили мер Львова та посол України в Японії. *Львівська міська рада*. 2021. 30 червня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/286564-yaponski-investytsii-u-rozvytok-tekhnoparku-ta-partnerski-stosunky-z-m-kobe-pro-shcho-hovoryly-mer-lvova-ta-posol-ukrainy-v-yaponii> (дата звернення: 31.07.2023).

⁶⁴ Львів поглиблюватиме співпрацю з Туреччиною...

⁶⁵ Львову допомагатиме Програма USAID «Конкурентоспроможна економіка України». *Львівська міська рада*. 2022. 8 листопада. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/293960-lvovu-dopomahatyme-prohrama-usaid-konkurentospromozhna-ekonomika-ukrainy> (дата звернення: 31.07.2023).

⁶⁶ Корпорація SAMSUNG офіційно оголосила про свої наміри...

⁶⁷ Індонезійська торгово-промислова палата відкриє своє представництво у Львові. *Львівська міська рада*. 2023. 30 березня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/295882-indoneziiska-torhovo-promyslova-palata-vidkryie-soiye-predstavnytstvo-u-lvovi> (дата звернення: 31.07.2023).

⁶⁸ Мер Львова став спікером...

⁶⁹ Мер Львова поділився підсумками конференції з питань відновлення України. *Львівська міська рада*. 2022. 5 липня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/292142-mer-lvova-podilyvsia-pidsumkamyy-konferentsii-z-rytan-vidnovlennia-ukrainy> (дата звернення: 31.07.2023).

⁷⁰ Мер Львова виступив на Бізнес-форумі ЄБРР-2022...

та музичному фестивалі міст-побратимів у Ченду, КНР у 2019 р.⁷¹). Політичні зусилля міста вигідно виділяються системними зусиллями його влади, спрямованими на приєднання до чергової асоціації міст (Глобальної мережі ЮНЕСКО міст, що навчаються⁷²), а також на системне просування його інтересів у двох державах (у Канаді – посольство і Міністерство міжнародного розвитку, та США – Конгрес⁷³, Державний департамент, USAID⁷⁴, посольство в Україні) і в одній міжнародній організації (ООН і її підрозділи), які можуть поступитися масштабністю і системністю винятково зусиллям на арені ЄС, які тут не розглядаються, оскільки є предметом дослідження багатьох інших робіт. Мова як про незначні успіхи в залученні саме глобальних інвестицій у Львів, на відміну від гуманітарної допомоги – для подолання наслідків пандемії та повномасштабної війни, що можна спробувати пояснити впливом на бізнес-середовище міста ширших явищ – як воєнних ризиків, так і складного українського бізнес-середовища, на які міська влада вплинути не може. Водночас парадоксальним виглядає той факт, що глобальна парадипломатія/публічна дипломатія Львова, яка має бути передовсім орієнтована на просування його культури і цінностей за кордоном, практично веда до зворотного: більшість зафіксованих культурно-мистецьких ініціатив на сайті «Львова міжнародного» спрямовані на рецепцію в місті культурних ініціатив глобальних (Японія, Китай), регіональних

⁷¹ Григор'єва С. Ченду – місто-побратим Львова: мистецькі проекти, навчальний обмін та гуманітарна допомога. *Львівська міська рада*. 2020. 21 вересня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/281603-chendu-misto-pobratym-lvova-mystetski-proekty-navchalnyi-obmin-ta-humanitarna-dopomoha> (дата звернення: 31.07.2023).

⁷² Представники Львівської міської ради обмінялися досвідом в освітній сфері з представниками Корейської асоціації міст, що навчаються. *Львівська міська рада*. 2019. 27 листопада. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/273255-predstavnyky-lvivskoi-miskoi-rady-obminialysia-dosvidom-v-osvitnii-sferi-z-predstavnykamy-koreiskoi-asotsiatsii-mist-shcho-navchaiutsia> (дата звернення: 31.07.2023).

⁷³ Львів поглиблюватиме співпрацю з програмою Конгресу США «Відкритий світ». *Львівська міська рада*. 2021. 13 жовтня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/288605-lviv-pohlybliuvatyme-spivpratsiu-z-prohramoiu-konhresu-ssha-vidkrytyi-svit> (дата звернення: 31.07.2023).

⁷⁴ Львову допомагатиме Програма USAID...

(Казахстан⁷⁵, Узбекистан⁷⁶, Аргентина⁷⁷, Пакистан⁷⁸, Туреччина) і навіть іноземних локальних (окремі громади, зокрема міста⁷⁹, цих країн) гравців, аніж на просування аналогічних львівських ініціатив. Такий факт – статус Львова як об'єкта, а не суб'єкта культурних заходів у глобальному масштабі (не європейському) – має бути предметом окремого дослідження. І водночас загрожує економічним перспективам міста на глобальній економічній та політичній арені. Адже, з огляду на «подвійний характер» (економічний та символічний) культурної складової парадипломатії, який робить таку культурну мікродипломатію інструментальною, і символічною⁸⁰, для її суб'єкта, відсутність інвестицій Львова у просування своєї культури на арені планети загрожуватиме і його економічній привабливості*. І навпаки, вигідно на цьому тлі виглядає саме просування політичних цілей Львова на глобальній арені та участь його представників у багатосторонніх міжнародних форумах.

Оскільки базові цілі або «шари» глобальної парадипломатії/публічної дипломатії Львова (політичні, економічні, культурні) та міра успішності їхньої реалізації висвітлені вище при аналізі «вимірів»

⁷⁵ У Львові відкрили фотовиставку на тему «Казахстан – 30 років Незалежності». *Львівська міська рада*. 2021. 30 серпня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/287680-u-lvovi-vidkryly-fotovystavku-na-temu-kazakhstan-30-rokiv-nezalezhnosti> (дата звернення: 31.07.2023).

⁷⁶ У Львові обговорили перспективні напрями співпраці з містами Узбекистану. *Львівська міська рада*. 2021. 18 червня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/286316-u-lvovi-obhovoryly-perspektyvni-napriamy-spiivpratsi-z-mistamy-uzbekystanu> (дата звернення: 31.07.2023).

⁷⁷ Посол Аргентини запросила мера Львова на фотовиставку...

⁷⁸ Козак Н. Мер обговорив із послом Пакистану в Україні можливість розширення співпраці...

⁷⁹ У мерії обговорили можливість співпраці у сфері туризму із районом Бююкчекмедже, що у Туреччині. *Львівська міська рада*. 2021. 13 серпня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/287317-u-merii-obhovoryly-mozhlyvosti-spiivpratsi-u-sferi-turyzmu-iz-raionom-biuiukchekmedzhe-shcho-u-turechchyni> (дата звернення: 31.07.2023).

⁸⁰ Головка І. Культурна парадипломатія як складник «м'якої сили»... С. 46.

* Натомість інвестиції міського бізнесу у просування культури і цінностей Львова у глобальному масштабі не можуть виправити ситуацію з його представництвом за кордоном, оскільки підприємці, за визначенням, рекламують консьюмеристську, комодифіковану складову культури громади, орієнтовану на отримання ними прибутку («Свято пампуха» і т. п. – власне культурний «бренд», який має свою конкретну ціну), тоді як глобальне просування фундаментальних, некомерційних, складових культури Львова, і цінностей, які є в її основі, має бути завданням саме міської влади.

його мікродипломатії, варто акцентувати на окремих із них – найбільш успішних (політичних) і менш успішних (культурних), оскільки їхня спільна основа – вирішення назовні проблем ідентичності локальної спільноти. Адже саме ці проблеми є серед причин виникнення та функціонування парадипломатії⁸¹. У цьому контексті треба згадати тривалі періоди історії сучасної, пострадянської України: від відновлення її незалежності і до обрання Президентом України Віктора Ющенка, а також період від виграшу президентських виборів Віктором Януковичем і до його усунення з посади внаслідок Революції Гідності, під час яких у більшості областей України домінувала пострадянська, постколоніальна ідентичність, суттєво відмінна від тієї, якою відзначаються і яку підтримують львів'яни («атмосфера справжніх українських традицій» міста, яке є «найбільшим україномовним містом у світі», «твердиня українських національних та духовних цінностей», яке «зберігає свою автентичність»⁸²). У цих умовах розвиток парадипломатії Львова із країнами Заходу, особливо із представленою в них західною гілкою української діаспори, імпліцитно був зорієнтований на підтримку традиційної україномовної культури міста, як субнаціонального актора, відмінного від російськомовної решти країни, особливо в умовах, коли існувало почуття відокремлення цієї локальної спільноти від центральної влади держави, наприклад, за президентства В. Януковича, який просував в Україні постколоніальну, проросійську, пострадянську ідентичність, цілковито відмінну від львівської національно-патріотичної. Інша річ, що розвиток із цих причин львівського різновиду субнаціональної дипломатії, вирішення за її допомогою проблем захисту власної ідентичності міста, пошуку ним зовнішньої підтримки в її збереженні, згодом давали змогу місту накопичити досвід, корисний і для досягнення інших цілей його парадипломатії у країнах «Глобального Заходу», передовсім європейських.

Розглядаючи «спектр дипломатичних інструментів» парадипломатії, який описав Д. Крикманс, треба наголосити на обмеженості його використання для реалізації міжнародної суб'єктності Львова на глобальній арені, порівняно з європейською. Так, парадипломатичне «*Ius legationis*» – політичне представництво за кордоном у формі псевдопосольства – Львів застосовує в ЄС – «офіс

⁸¹ Головка І. Культурна парадипломатія як складник «м'якої сили»... С. 44–45.

⁸² Візуалізація бренду міста. Львів, 2019. С. 4–5.

Львова» у Брюсселі (як «Представництво Львова в Європі»)⁸³ і ширше – в Європі («Резиденцію мистецької дипломатії Львова» в Рейк'явіку⁸⁴), але такі установи відсутні поза межами нашого континенту. Аналогічна ситуація із «*Ius tractandi*» – на європейському рівні Львів є підписантом договору «Пакт вільних міст» Європи з 2023 р.⁸⁵, але відповідні угоди глобального рівня за останній час відсутні. Натомість влада Львова на глобальному рівні активно підписує інші типи формалізованих угод: «Про побратимство» з Ченду (КНР, 2017)⁸⁶, Меморандуми «Про наміри співпраці» із корпораціями «Samsung» та «Onur group» (2023)⁸⁷, «Про співпрацю» з Програмою USAID «Конкурентоспроможна економіка України» (2022)⁸⁸. При цьому, як уже згадано, глобальний напрям діяльності Львова важливий саме як джерело отримання ресурсів містом у межах поширення на нього зовнішніх програм допомоги Україні та обміну ноу-хау між містами: двосторонніх (USAID⁸⁹, м. Кобе, Вінніпег) і багатосторонніх (UNFPA, ПРООН). При цьому на фоні активної участі Львова у формальних та неформальних мережах європейських міст, його участь в аналогічних глобальних мережах незначна (крім прагнення брати участь у мережі «Міст, що навчаються»). Львів також розробляє концепцію своєї публічної дипломатії, у якій робиться спроба його глобального брендування, як міста «відкритого для світу»⁹⁰, яке прагне «спілкування зі світом», «яке прагне розказати світу про свою унікальність ... почерпнути досвід

⁸³ Яремко А. Львів відкрив офіс у Брюсселі. *Львівська міська рада*. 2023. 9 травня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/296418-lviv-vidkriv-ofis-u-bryusseli> (дата звернення: 31.07.2023).

⁸⁴ Резиденцію мистецької дипломатії Львова планують відкрити у Рейк'явіку. *Львівська міська рада*. 2022. 28 жовтня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/293820-rezydentsiiu-mystetskoj-diplomatii-lvova-planuiut-vidkrytu-u-reikiaviku> (дата звернення: 31.07.2023).

⁸⁵ Львів приєднався до альянсу Пакт вільних міст 2023. 5 червня. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/296911-lviv-priednavsia-do-aliansu-rakt-vilnykh-mist> (дата звернення: 31.07.2023).

⁸⁶ Григор'єва С. Ченду – місто-побратим...

⁸⁷ Корпорація SAMSUNG офіційно оголосила про свої наміри...

⁸⁸ Львову допомагатиме Програма USAID...

⁸⁹ Там само.

⁹⁰ Про використання знаку для товарів та послуг для промоції міста Львова: Рішення від 09.03.2007 р. № 105. *Львівська міська рада*. URL: [https://www8.city-adm.lviv.ua/Pool%5CInfo%5Cdoclmr_1.NSF/\(SearchForWeb\)/7384E07082CA1E00C22572A00033F2C3?OpenDocument](https://www8.city-adm.lviv.ua/Pool%5CInfo%5Cdoclmr_1.NSF/(SearchForWeb)/7384E07082CA1E00C22572A00033F2C3?OpenDocument) (дата звернення: 31.07.2023).

світової спільноти», статус якого визначено тим, що він є «об'єктом Світової спадщини ЮНЕСКО», «найбільш україномовним містом у світі», «містом літератури ЮНЕСКО», яке через цей статус «виходить у світовий літературний простір», як одне з 30 міст світу, «найбільш перспективних для розвитку аутсорсингу в галузі IT-індустрії»⁹¹. Однак ці ідеї бренд-буку Львова не конкретизуються в його «зовнішній політиці територіальної громади міста», яка проводиться «відповідно до зовнішньополітичної стратегії держави Україна»⁹², у якій робиться європейський і євроатлантичний, але не глобальний акцент. Тому на практиці деклароване позиціонування Львова у глобальному масштабі малопомітне, як і фіксація цих гасел у дипломатичних документах Львова, без будь-яких глобальних акцентів, що потребує розробки реальної глобально орієнтованої стратегії розвитку парадипломатії і публічної дипломатії міста, яка би відрізнялася від публічної дипломатії, яку Львів реалізує в Європі, зокрема в державах-членах ЄС.

Отже, парадипломатія – це вид офіційної діяльності субнаціональних акторів на міжнародній арені, який проводиться паралельно з дипломатією держав, до яких належать ці міста та регіони, і незалежно від неї. Парадипломатія виникла наприкінці ХХ ст. завдяки економічній глобалізації та регіоналізації, розвитку яких сприяло закінчення «холодної війни», що відкрило можливості для активізації недержавних акторів у глобальній політиці й економіці. Різновидами парадипломатії є мікродипломатія, або власне «дипломатія міст», і культурна публічна дипломатія, яка акцентує на просуванні культури міст – регіонів певної держави поза її кордонами. При цьому парадипломатія здійснюватися субнаціональними акторами і поза межами кордонів власної держави та їхньої юрисдикції, тоді як публічна дипломатія може здійснюватися регіонами й містами і без переходу кордонів своєї держави – завдяки існуванню сучасних електронних засобів масової комунікації, доступних усім субнаціональним акторам. Хоча й може супроводжуватися порушенням власної юрисдикції і центральної влади своєї держави.

⁹¹ Візуалізація бренду міста. С. 4–5.

⁹² Положення про відділ «Прес-служба» управління інформаційної політики та зовнішніх відносин департаменту «Адміністрація міського голови» від 11.01.2017 р. *Львівська міська рада*. URL: https://city-adm.lviv.ua/public-information/offices/upravlinnia-informatsiinoi-polityky-ta-zovnishnikh-vidnosyn/15/download?cf_id=36 (дата звернення: 31.07.2023).

У будь-якому разі держави краще ставляться до мікродипломатії міст і їхньої публічної дипломатії, аніж до парадипломатії регіонів, оскільки саме остання потенційно загрожує суверенітету й територіальній цілісності держави.

Мета парадипломатії – просування інтересів субнаціональних акторів у їхніх стосунках із міжнародними акторами – державами, їхніми міжнародними організаціями та територіальними одиницями, а також зі структурами глобальних бізнесу і громадянського суспільства. Ця мета конкретизується в міжнародних цілях міст та регіонів – захисті їхньої ідентичності, просуванні економіки та культури і досягненні інших цілей, для досягнення яких субнаціональні актори використовують повний набір дипломатичних засобів, як і держави, втім, з акцентом на використанні для своїх потреб міжнародних мереж (форумів й асоціацій) однодумців, а не «псевдопосольств», міжнародна роль яких обмежена державами. Ця парадипломатія здійснюється у трьох вимірах: транскордонної співпраці, транснаціоналізації (співпраці міст і регіонів із глобальними бізнесом та громадянським суспільством) й інтернаціоналізації (співпраці субнаціональних акторів із державами і їхніми міжнародними організаціями).

Для Львова ж притаманна як парадипломатія, так і публічна дипломатія, з акцентом на останній, через негативний вплив на можливості їхньої реалізації зовнішніх несприятливих чинників: фінансових, а також форс-мажорів (спершу пандемії Covid-19, згодом – повномасштабної війни). При цьому влада Львова робить чіткий акцент на регіональній, а не глобальній парадипломатії, транскордонній співпраці з Польщею та іншими державами-членами ЄС, на шкоду глобальній присутності міста у формах транснаціоналізації й інтернаціоналізації, очевидно через можливості отримати для територіальної громади більше вигоди від її співпраці з Європою, ніж від її активності в інших регіонах планети.

При цьому фактичний розвиток парадипломатії і публічної дипломатії Львова ґрунтувався на потребі захисту та збереження його ідентичності, що підштовхувало громаду міста до розвитку стосунків із західною гілкою української діаспори, а також пошуку економічних ресурсів, і у країнах Заходу. При цьому у глобальному масштабі в культурному вимірі парадипломатії Львів швидше є об'єктом культурної публічної дипломатії інших субнаціональних акторів, аніж її суб'єктом. При цьому спроби Львова досягнути

своїх економічних і політичних цілей засобами парадипломатії переважно зосереджуються в регіонах планети, які можна окреслити (в порядку зменшення географічних масштабів) як «Глобальна Північ», Захід, Європа, ЄС, ігноруючи при цьому інші регіони планети. Привертає увагу те, що, переслідуючи свої глобальні економічні цілі інструментами парадипломатії, Львів також виступає швидше її об'єктом, а не суб'єктом, переважно отримуючи матеріальну допомогу (як під час пандемії Covid-19 і повномасштабної війни), а не інвестиції від глобальних гравців, і отримуючи різноманітні ноу-хау від інших міст планети та наддержавних організацій, а не пропонуючи свої субнаціональним акторам у різних регіонах планети.

Юрій Тишкун